

17.12.2021

VN/31776/2021
STM143:00/2021**2021/3 TYÖELÄMÄN KORONAPASSIA TAI MUUTA VASTAAVAA VAIHTOEHTOA KOSKEVAN
LAINVALMISTELUHANKKEEN TYÖRYHMÄN PÖYTÄKIRJA 17.12.2021**

Aika 17.12.2021 klo 10.00-12.05

Paikka: Teams-etäkokous

Läsnä

Antti Janas	STM, puheenjohtaja
Nico Steiner	TEM, varapuheenjohtaja
Hanna-Mari Pekuri	STM, jäsen
Kimmo Tarvainen	STM, jäsen
Paula Tiittala	STM, varajäsen
Mari Hankaankorpi	TEM, jäsen
Lauri Koskentausta	OM, jäsen
Mira Turpeinen	OM, varajäsen
Suvi Lahti-Leeve	EK, jäsen
Päivi Lanttolä	VTML, varajäsen
Marjaana Walldén	KT, sijainen
Albert Mäkelä	SY, jäsen
Karoliina Katila	SY, varajäsen
Karoliina Huovila	SAK, jäsen
Riitta Työläjäarvi	SAK, varajäsen
Minna Ahtiainen	STTK, jäsen
Ida Nummelin	STTK, varajäsen
Katarina Murto	Akava, jäsen
Miia Kannisto	Akava, varajäsen
Timo von Boehm	Kirkon työmarkkinalaitos, pysyvän asiantuntijan varajäsen
Jari Jalava	THL, pysyvän asiantuntijan varajäsen
Tommi Alanko	TTL, pysyvä asiantuntija
Pia Perttula	TTL, pysyvän asiantuntijan varajäsen
Arja-Liisa Sikiö	Etelä-Suomen aluehallintovirasto, asiantuntija
Mari Leinonen	STM, asiantuntijasihteeri
Jenny Rintala	STM, asiantuntijasihteeri
Tanja Ylitöyrä	STM, asiantuntijasihteeri

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Hän kertoi, että edellisessä kokouksessa puheena ollut covid-19-rokotuksia koskevaa valtioneuvoston asetusta on muutettu eilen siten, että kunnan on selvitettävä työterveyshuollon mahdollisuus osallistua koronarokotuksiin. Koronapassin laajentamista koskeva hallituksen esitys lähetetään lausunnolle tänään, lausuntoaika on alustavan tiedon mukaan 10.1. saakka. Testausstrategiaan liittyen tullaan asettamaan työryhmä pohtimaan kotitestien käyttöä, fokus on erityisesti kouluissa.

2. Hyväksytään edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin.

3. Katsaus työelämän koronasäännöksiin muissa Euroopan maissa

Rintala kertoi työelämän koronasäännöksistä Tanskassa, Norjassa ja Ruotsissa. Tanskassa on säädetty laki koronapassinkäytöstä työpaikoilla perustuen kolmikantaiseen sopimukseen. Työnantaja voi vaatia työntekijältä koronapassin esittämistä niin kauan kuin covid-19 luokitellaan yhteiskuntavaaralliseksi tartuntataudiksi. Laissa säädettyin perustein työnantaja voi myös määrätä työntekijät koronatestiin. Koronapassin esittämisestä ja testistä kieltäytyminen voi johtaa työoikeudellisiin seuraamuksiin. Norjassa koronatodistuksen käyttö on rajattu tiettyihin tilaisuuksiin, eikä työnantajalla ole oikeutta edellyttää todistusta työntekijöiltään. Rokotuksesta kysymistä tai testituloksen edellyttämistä pidetään työympäristölaissa säädettyinä valvontatoimenpiteinä. Valvontatoimenpiteet ovat toissijaisia, ja ensisijaisesti tartuntariskin vähentämisestä tulee huolehtia yleisillä työsuojelutoimenpiteillä. Valvontatoimenpiteiden edellytykset ovat melko tiukat ja tarkoin säännellyt. Jos työntekijä ei kerro rokotusstatuksesta, hänen voidaan katsoa olevan rokottamaton ja häneltä voidaan edellyttää koronatestejä, jos hän työskentelee suorassa kontaktissa riskiryhmiin kuuluvien potilaiden kanssa. Myös siirto muihin tehtäviin voi olla mahdollinen. Ruotsissa on käytössä rokotustodistus, jota voidaan vaatia yli 100 hengen yleisötilaisuuksissa sisätiloissa. Työnantajalle ei ole säädetty oikeutta vaatia rokotustodistusta työntekijöiltään. Erityisesti julkisen sektorin työpaikoissa perustuslain katsotaan suojaavan henkilökohtaista koskemattomuutta. Työnantajalla on oikeus kysyä rokotussuojasta, mutta työntekijällä ei ole velvollisuutta vastata. Rokottamaton työntekijä voidaan siirtää muihin tehtäviin lähinnä tietyistä hoitoalan tehtävistä.

Ylitöyrä kertoi Euroopan työsuojelutarkastajien verkoston kautta tehtyyn kyselyyn saaduista vastauksista. Vastanneista maista jonkinlaista koronatodistusta edellytetään tai voidaan edellyttää työpaikoilla Bulgariassa, Italiassa, Itävallassa, Kyproksella, Slovakiassa ja osin Liettuassa. Todistuksena on yleensä EU:n digitaalinen todistus. Latviassa ja Virossa edellytetään tietyillä aloilla rokotusta. Testien maksaja vaihtelee maittain. Useimmissa maissa pelkän todistuksen tarkastamista ei pidetä työntekijän terveystietojen käsittelynä. Saksassa on marraskuusta lähtien vaadittu rokotusta, parantumista covid-19-taudista tai negatiivista testitulosta työpaikalle pääsyn ehtona. Työnantajalla on velvollisuus valvoa tätä päivittäin. Saksassa on annettu myös työsuojelua koskeva säädös työturvallisuutta täsmentämään.

Leinonen kertoi muista Euroopan maista, joita koskevat tiedot on saatu ulkoministeriön laatimasta taulukosta. Tiedot ovat marraskuulta, joitakin muutoksia on voinut tulla. Rokotevaatimus on vain eräissä maissa ja niistäkin vain sote-sektorilla, esim. Ranska ja Unkari. Englannissa rokotuksia edellytetään vain hoivakodeissa, mutta pakollinen rokotus on tulossa laajemminkin sote-aalle. Kreikassa ja Kroatiassa edellytetään todistusta sote-sektorilla. Luxemburgissa työnantaja voi halutessaan vaatia koronapassia. Ranskassa on yleinen terveystestivaatimus kaikille yli 12-vuotiaille, sama passi vaaditaan myös työntekijöiltä aloilla, joilla passia vaaditaan asiakkailtakin. Sloveniassa läsnätyössä vaaditaan todistus. Sveitsissä voidaan määrätä pakollinen rokotus tietyille aloille, ja yksityisillä työnantajilla on oikeus edellyttää koronatodistusta. Irtisanominen on mahdollista. Unkarissa työnantajat voivat vaatia työntekijöiltään rokotteen ottamista, terveydenhuollossa on rokotepakko.

Puheenjohtaja totesi, että suora vertaaminen johonkin toiseen maahan on haastavaa, koska tautitilanteet ovat olleet maissa erilaisia, kuten toimenpiteiden taustalla olevat tavoitteetkin. Joissakin maissa on ollut julistettuna hätätila. Oikeusjärjestykset poikkeavat toisistaan, erityisesti perustuslainmukaisuuden valvonnan osalta.

4. Työsuojeluviranomaisen valvonta koronatoimiin jne. liittyen

Arja-Liisa Sikiö Etelä-Suomen aluehallintovirastosta kertoi, että biologisten tekijöiden järjestelmällinen valvonta aloitettiin 2020. Covid-19-valvontaa on kohdistettu alueellisesti epidemiatilanteen mukaan. Covid-19-valvonta kohdistuu erityisesti sellaisille työpaikoille, joissa koronavirus on käytännössä ainoa biologinen tekijä ja työpaikalla on suurentunut riski työssään altistua koronavirukselle. Suuret työpaikat, yhteiset työpaikat, teollisuus ja telakat ovat kohonneen riskin työpaikkoja, joissa on ollut laajoja tartuntaketjuja. Tarkastuksilla valvotaan virukselle altistumisen välttämiseksi ja leviämisen ehkäisemiseksi tehtyjä toimenpiteitä. Tarkastukset toteutetaan pääosin asiakirjatarkastuksina ja niillä mm. valvotaan biologisten vaarojen selvittämistä ja arviointia sekä, millaisia toimenpiteitä on tehty altistumisten vähentämiseksi. Covid-19-valvonta on otettu työpaikoilla hyvin vastaan ja tarkastajille on esitetty paljon kysymyksiä. Velvoitteita on annettu eniten työpaikan biologisten vaarojen selvittämisestä ja arvioinnista sekä biologisille tekijöille altistuneiden luettelosta. Suurille yhteisille työpaikoille, kuten telakoille ja rakennustyömaille, on tehty n. 400 tarkastusta, myös nämä asiakirjatarkastuksina. Velvoitteita on annettu enemmän kuin muille työpaikoille. Toimenpiteitä on toteutettu hyvin ja THL:n ohjeita noudatetaan, mutta on vaikea arvioida, onko toimenpiteet kohdistettu oikein.

Puheenjohtaja kertoi avien työpaikkoihin kohdistuvista pakkotestauspäätöksistä. Tällaisia tartuntatautilain mahdollistamia päätöksiä on tehty neljä, ja ne kohdistuvat tuulivoimalatyömaahan sekä kolmeen telakkaan. Nämä kaikki ovat suuria yhteisiä työpaikkoja, joilla on paljon ulkomaalaista, liikkuvaa työvoimaa. Päätökset on tehty, jotta tartunnat eivät leviäisi laajemmin yhteisöön. Tartunnan saaneiden kontaktoimisessa ja lähikontaktissa altistuneiden selville saamisessa on ollut vaikeuksia johtuen mm. kielitaidosta.

5. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12.05.

Antti Janas

puheenjohtaja

Tanja Ylitöyrä

sihteeri